

Eten uit dezelfde hand

Voorganger: ds. ds. Jetty Scheurwater

Schriftlezing Oude Testament: Jesaja 56: 1-7

Tweede Schriftlezing: Matteüs 15: 21-28

Inleiding:

We lezen vandaag over een ontmoeting van Jezus in het buitenland, met een niet-Joodse vrouw. Het bijbelse volk Israël wist: willen we deze wereld en haar volken werkelijk iets te zeggen hebben, dan moeten we het verbond dat God met ons sloot, koesteren en vóórleven. Maar dikwijls leidde dat ertoe dat men het contact met niet-Joden meed. Wat aansluiting bij het volk door de buitenstaanders bij de Joodse gemeenschap bemoeilijkte. Verbondenheid tussen volken, tussen mensen van verschillende culturen, talen en gebruiken is altijd moeilijk geweest en gebleven. Ook onze tijd laat dat zien. In de tijd van Jezus en lang daarvoor én daarna werden niet-Joden beschouwd als honden; die kennen geen spijswetten en eten letterlijk alles. Het was dus ook werkelijk een belediging en een scheldnaam. Wij op onze beurt weten alles over beledigende scheldnamen die worden gebruikt voor mensen die vluchtelingen welkom willen heten, maar ze worden ook gebruikt voor joden en moslims in onze samenleving. Telkens worden mensen aangesproken op iets waarin ze anders zijn dan wat in onze eigen ogen 'normaal' is. Ze moeten zich verantwoorden voor wat uit naam van hun geloof wordt gedaan. Of ze daar nu wel of niet zelf achterstaan. In het verhaal leert de Kanaänitische vrouw Jezus, leert ze ons, dat we eten van hetzelfde brood, ofwel van de genade en trouw van dezelfde God.

Preek

Gemeente van Jezus Christus, broeders en zusters van De Lichtbron, Wij weten uit de Romeinenbrief dat Paulus tegenover de andere apostelen heeft moeten verdedigen, dat hij met de boodschap van Jezus als Gods Messias naar de niet-Joden ging. Uiteindelijk heeft hij de apostelen in Jeruzalem weten te overtuigen. Hun vraag aan Paulus was, of het Evangelie niet exclusief bestemd was voor de verloren kinderen van Israël? U heeft het Jezus horen zeggen tegen de Kanaänitische vrouw. Met in ons achterhoofd de samenvatting van Paulus dat geloof, hoop en liefde, en de meeste van die drie de liefde is, is het goed om stil te staan bij het bijbels getuigenis, dat Jezus helemaal niet altijd vriendelijk, respectvol en liefdevol was.

Alle evangelisten vertellen het verhaal, dat Jezus handelaren de tempel uit jaagt en tafels van geldwisselaars omgooit. Hij was dus in staat tot wat we nu zouden noemen 'vandalistische daden'. Hij voelde het als een gerechtvaardigde missie: zij horen daar niet thuis; het is een gebedshuis.

Johannes heeft ook het verhaal van de bruiloft te Kana. Als u dat goed in uw hoofd heeft dat weet u dat Johannes Jezus een nogal bot antwoord aan zijn moeder in de mond legt. Als de wijn op is en ze bij hem komt en zegt, "joh, Jezus, de wijn is op", met de duidelijke verwachting om hulp, dan noemt hij haar niet 'moeder', maar 'vrouw' en zegt iets met de strekking "bemoei je niet met mijn zaken", of nog botter vertaald, "vrouw, wat heb ik met *jou*?", alsof het niet zijn moeder is.

Ons verhaal is misschien wel het meest schokkende voorbeeld dat Jezus onvriendelijk, respectloos kan zijn, zelfs niet medemenselijk gedrag vertoont. De eerste gedachte die ik heb als ik dit lees: dit is van alle tijden en het overkomt veel vrouwen overal in de wereld, dat hun behoeften worden genegeerd, dat ze tweederangsburgers zijn en soms nog niet eens dat, want ze komen na de mannen en de kinderen. Maar van Jezus zouden we toch zo'n opmerking niet verwachten: "Het is niet goed om het brood voor de kinderen aan de honden te voeren." Gaat er bij u een belletje rinkelen? Bij die honden? We snappen natuurlijk wel: het is geen compliment. We kennen ook de uitspraak dat ongelovigen 'honden' worden genoemd van extremistische moslims. Het is misschien een schokkende ontdekking, dat Jezus buitenlandse mensen, de vrouw als voorbeeld, ongelovigen 'honden' noemt. Maar het is een heel gebruikelijke beeldspraak al in de dagen van Jezus, en zelfs daarvoor in het jodendom.

Uit liefde voor haar dochter slikt deze niet-joodse vrouw die belediging en die vernedering, maar ze laat zich niet negeren. Ze vereenzelvigt zich met haar dochter. Ze bidt niet "Ontferm U over mijn dochter", maar ze bidt "ontferm U over *mij*, help mij! Door voor Jezus' voeten te 'kruipen' krijg je zie je die hinderlijke straathond, zo voor je die een beetje vleit om misschien een aai of een beetje eten.

Voor de vrouw is duidelijk: zij is trouw aan haar dochter; hondstrouw! Ze heeft zelfs de moed om de beeldspraak van honden weer op te pakken: "we mogen dan misschien honden zijn", zegt ze, "maar die honden leven toevallig ook van de kruimels van het brood, die van de tafel van de baas vallen". Nou gaat het even niet over de kinderen, nou gaat het over: *van wie is de tafel?* En daar spreekt ze Jezus rechtstreeks op aan.

Lezers en de joden in de eerste eeuw begrepen allemaal dat met 'de kinderen' Israël werd bedoeld. En iedereen begreep ook dat met 'de honden' de buitenlanders werden bedoeld. En het punt van de vrouw was dat Israël en de volken van hetzelfde brood eten! Dit verhaal staat in Matteüs tussen 2 verhalen over wonderbare spijzigingen. Dat is niet toevallig. In het eerste spijzigingsverhaal is duidelijk – alleen al uit het aantal van vijfduizend en het aantal broden en vissen - dat het over de Joden gaat, over het volk van Israël. Voor hen is het brood van de Heer. Zij krijgen Gods genade en redding.

In de spijziging ná ons verhaal wordt duidelijk dat het om niet-joodse volken gaat.

Waarom dan deze twee op elkaar lijkende verhalen? Waarom is ééntje niet genoeg?

Ik denk juist vanwege ons verhaal. Jezus heeft een ontmoeting met een buitenlandse, niet-joodse vrouw en zij laat hem inzien, doet hem beseffen, dat zijn boodschap voor alle volken is. *Alle* volken mogen delen in Gods ontferming, Gods zegen, Gods genade. Jezus komt door de woorden van deze buitenlandse vrouw tot inkeer! Hij ontdekt dat er ook onder niet-joden geloof in de Ene wordt gevonden. Had God met de roeping van Abraham niet alle volken op het oog? Ja, ik weet het, de Bijbel staat vol met verhalen over de verhouding tussen Israël en de volken. Zowel positieve als negatieve verhalen. Er zijn verhalen van de meest verschrikkelijke moordpartijen, uit wraakzucht én gelegitimeerd met een Godspraak. Maar vanaf het moment waarop Abram geroepen wordt om het te wagen met die ene God, is er een lijn waarin Israël onderdak vindt bij en tot zegen wordt voor andere volken. Abram, Jacob en in hun spoor Jezus, vinden asiel in Egypte. Het land dat door de Bijbel heen telkens opnieuw het donkerste gebied vertegenwoordigt; het is slavenland. En toch vinden ze daar asiel. Omgekeerd vinden vreemdelingen een thuis in het joodse volk. Denk maar aan aartsmoeder Rachab, een Kanaänitische, die de Israëlitische spionnen in Jericho redt, of aartsmoeder Ruth, een Moabitische. Hun namen prijken, naast die van Maria, in de lijst met voorouders van Jezus.

Om ook nog even Jesaja toe te lichten: hij tekent op uit de godsspraak, een woord van God tot hem gericht: 'Ieder die zich met de ENE heeft verbonden, voor diegene geldt de belofte voluit.

De vreemdeling hoeft niet te denken: "nou, ik hoor er toch niet helemaal bij".

Ja, die ervaring kan hij best wel hebben in de samenleving. Maar in de Godsspraak hoeft hij dat niet te denken; "zo is het niet bij Mij", zegt God. De man, die naar gebruik in verschillende omliggende landen van het oude Israël werd gecastreerd, een eunuch, hoeft niet te denken "ach, voor mij is er toch geen plek; ik ben onvruchtbaar". Het waren vaak hoge ambtenaren en bedienden die werden gecastreerd; een gecasteerde man heeft geen kinderen, geen loyaliteitsdilemma. En in Israël is nageslacht een heel belangrijk onderdeel van de belofte van Gods zegen.

Uitsluiting, niet meetellen, als we heel eerlijk zijn is het onder ons christenen niet anders. En ook daar hebben we voorbeelden van. Al in de jonge kerk ging het mis.

Paulus beschrijft in de 1^e brief aan de Korintiërs onverkwikkelijke praktijken aan de Tafel van de Heer. Want als de slaven na hun dienstwerk komen hebben de rijke lui ondertussen alvast gegeten en gedronken. Paulus zegt: "dat kan niet!" En in de brief aan de Galaten schrijft Paulus: er is in de gemeente van Christus geen sprake van slaven en heren, van mannelijke of vrouwelijk, van arm of rijk. Aan de Tafel van de Heer komen we in gelijkheid samen; in afhankelijkheid van Gods genade door Jezus' hand uitgedeeld. Brood en wijn symboliseren zijn liefdesoffer en zijn voor ons allemaal. Door het hele evangelie van Matteüs heen speelt de vraag: voor wie is nu eigenlijk het evangelie bedoeld? Is het alleen voor het volk Israël of voor alle volken?

En wij, als niet-joodse christenen, als volgelingen van Jezus, zijn natuurlijk of van jongs af aan of later uit overtuiging gaan geloven: wij mogen bij Gods volk horen, ook al ben ik niet als Jood geboren, heb ik geen Joodse moeder, kom ik niet uit een Joodse familie. Het evangelie van Matteüs eindigt ook met die universele opdracht van Jezus om alle volken tot zijn leerlingen te maken. Het is één van de onderscheidenste dingen in ons geloof. Er is een boek geschreven door Ad van Nieuwpoort, een collega, dat heet 'Ik buig niet'. Maar dit zal één van de dingen kunnen zijn waar u en ik elkaar in steunen: dat wij niet buigen voor, niet meedoen aan uitsluitende praktijken. En als dat moeilijk wordt dat we met elkaar overleggen hoe we er dan met en voor elkaar kunnen zijn. Met vriend en vreemde, vóór vriend en vreemde. Dit verhaal lezend van de vrouw die zich tot Jezus wendt roept de vraag op waarin de kerk vandaag in kwalitatieve zin kerk wil en kan zijn. Hoe wij ons christelijk geloof invulling geven. Ik doe vast een schot voor de boeg. Aan verbondenheid werken is nooit af. Verbondenheid naar onze medemens en daarin aan verbondenheid met de ENE en zijn Messias. Ook God kunnen we als vreemd en ver weg ervaren. Dat hoeft ons niet te verhinderen om moedig, vasthoudend en hoopvol, vol geloof in de liefde, die verbondenheid te blijven zoeken. Soms moet je gewoon dingen doen omdat je weet dat het goed is, ook al zit het even niet helemaal in je hele lijf; dan is daar deze Tafel. De Tafel van de Heer. Hij nodigt ons uit, ons allemaal samen. En of u dat vandaag voor het eerst hoort of opnieuw: wij zijn altijd welkom aan de Tafel van de Heer. Jezus nodigt ons met liefde uit.

Amen.

